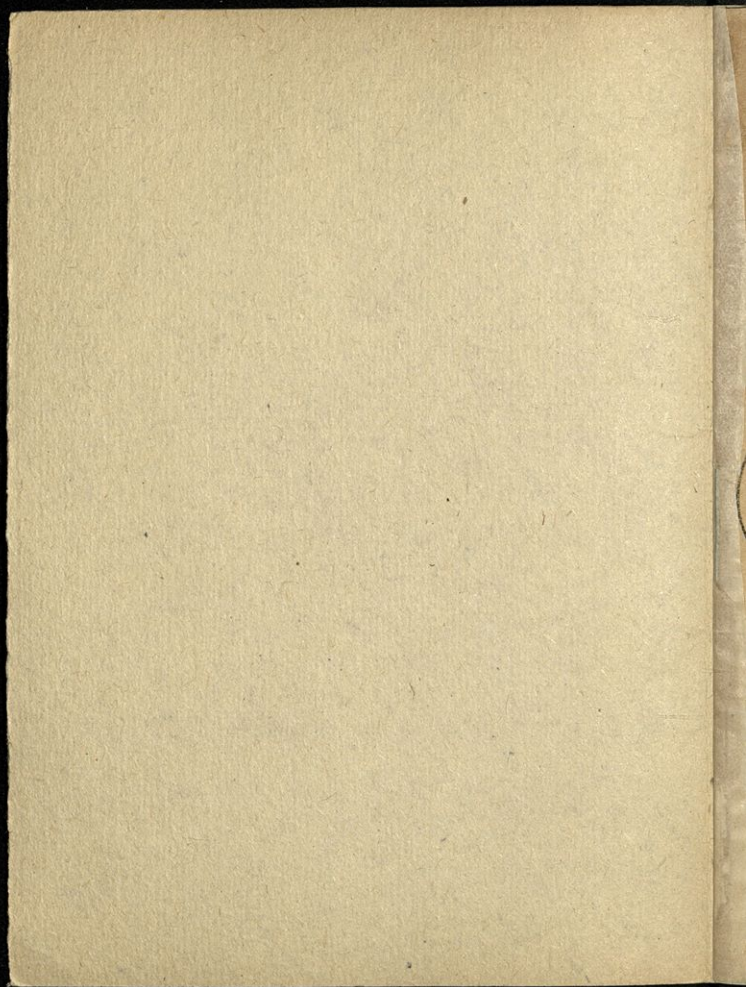

33789

33789, II, B, C, 64

19/89

Pouk,
kako si moremo priboriti
slovenskih šol
na Koroškem.

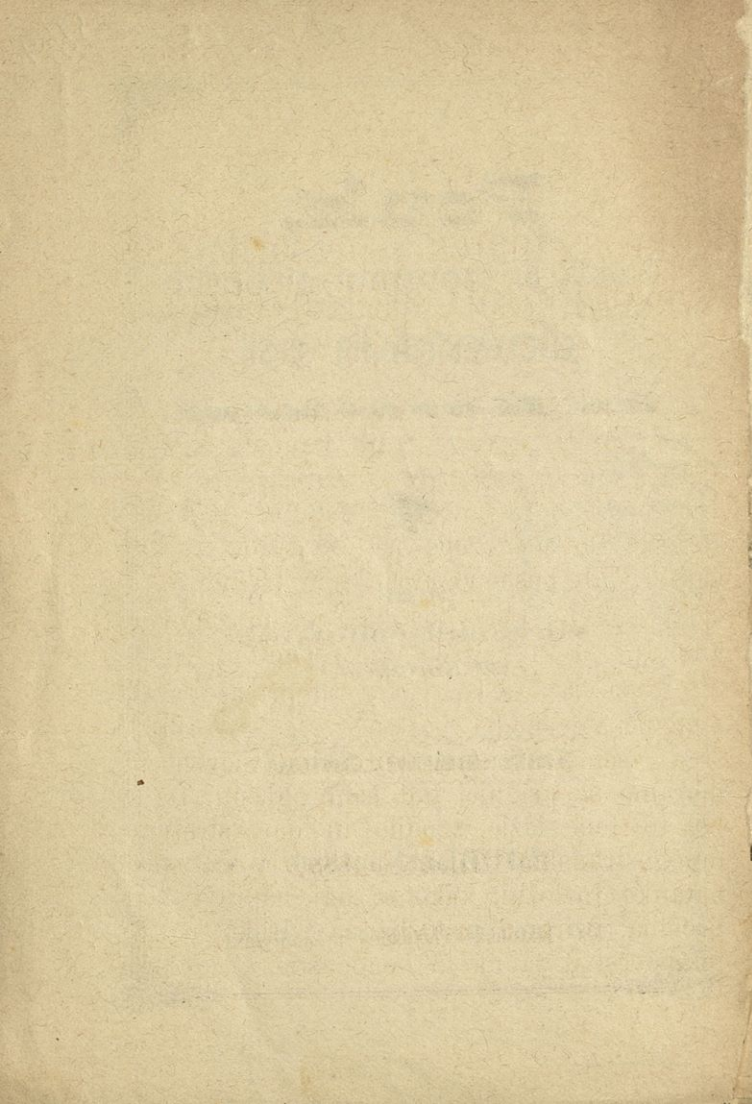
Spisal

slovensk rodoljub
na Koroškem.

Založilo uredništvo „Slovenca“.

LJUBLJANA 1889.

Tisk »Katoliške Tiskarne« v Ljubljani.

Kako si moremo priboriti slovenskih šol na Koroškem?

Slovenski državni poslanci dr. Ferjančič, dr. Gregorec, kanonik Klun, dr. Poklukar in profesor Šuklje so v državnem zboru izvrstno zastopali tudi nas koroške Slovence; opozorili so vlado na krivice, ki jih posebno gledé šole trpimo.

Večna bo hvala slavnim našim zagovornikom v sreih koroških Slovencev.

A da se visoka vlada prepriča, da so omenjeni gospodje poslanci res govorili iz srca vsem zavednim koroškim Slovencem, moramo se pri njej tudi sami oglasiti. Da se bo to tem lažje zgodilo in da vstrežemo mnogostranskim željam, hočemo v tem spisu natanko razložiti, kakó se naj napravi taka prošnja, oziroma pritožba na visoko c. kr. ministerstvo za uk in bogočastje.

Kdo more odposlati tako pritožbo?

Tako pritožbo lahko odpošljejo občinski odbori kot postavni zastopniki tistih, ki vzdržujejo šole in pošiljajo svoje otroke vanje. V krajih pa, kjer so Slovenci nič ali premalo zastopani v občinskem odboru, storé to lahko posamezni kmetje, ki dotično šolo vzdržujejo in svoje otroke vanjo pošiljajo.

A. Kakó naj postopajo pri tem občinski odbori?

1. Župan (občinski predstojnik) skliče na posebni pôli sejo občinskega odbora. Na tej pôli mora biti naznanjeno, da je na dnevnem redu: „pogovor in sklep gledé slovenskega in nemškega jezika v ljudski šoli.“ Naznaniti se mora seja vsem občinskim odbornikom, in ti morajo na pozivni pôli potrditi, da se jim je naznanila seja in to, o čemur se bode pri seji govorilo. — Ta pôla se mora dobro hraniti, da se, ako oblasti zahtevajo, lahko dokaže, da se je dotični sklep pravilno dogodil.

2. Zapisnik seje občinskega odbora se naredi tako-le:

Zapisnik

seje občinskega odbora v . . . dné . . . 1889.

Navzoči:

I. I. I. I. (napišejo se imena vseh odbornikov, ki so bili pri seji).

Dnevni red

današnje seje je: posvetovanje in sklep o tem, kako se naj prenaredi jedno- (dva-, tri-) razredna šola v . . . (naj se imenujejo vse šole, ki jih občina vzdržuje) in kako naj se v teh šolah poučuje slovenski in nemški jezik.

Občinski odbornik . . . (imenuje se njegovo ime) poroča:

*Naša občina vzdržuje te-le šole: jedno- (dva-, tri-) razredno šolo v . . ., katero obiskuje . . . slovenskih in le . . . neslovenskih otrok, jedno- (dva-, tri-) razredno šolo v . . . (imenujejo se vse šole, ki jih občina vzdržuje in pri vsaki se pové, koliko slovenskih in koliko neslovenskih otrok šolo obiskuje). Večina prebivalcev naše občine in večina šolo obiskujočih otrok je **slovenska**. Šole pa so skoro popolnoma **nemške**. V učnem načrtu za ljudske šole, ki ga je izdal visoki c. kr. deželni šolski svet za Koroško dné 2. avgusta l. 1875, šte. 1249, **slovenski** jezik ni niti vsprejet med učne predmete, ampak je le **nemški** jezik kot učni jezik vpeljan. Učne knjige so razven „slovensko-nemškega Abecednika“ in pa „katekizma“ vse **nemške**. Izmej učiteljev, ki v teh šolah poučujejo, znajo le . . . slovenski, drugi pa niti zmožni niso jezika svojih učencev. V teh šolah se otroci sicer naučé nemški brati in pisati, ne razumejo pa skoro nič o tem, kar berejo. Če si tudi tu in tam kako nemško besedo zapomnijo, kmalu jo zopet pozabijo, ko stopijo iz šole. Od vseh družih predmetov pa, ki se učijo v ljudski šoli in ki bi naj razširjali toli potrebno*

omiko mej narodom, ne vedó ničesar, ker se jim razlagajo v tujem in nerazumljivem jim jeziku. Nikjer po celem ostalem svetu ni najti šole, v kateri bi se otroci poučevali v drugem, kakor v materinem jeziku. Že zdrava pamet zahteva, da je materini jezik podlaga vsemu pouku. Pa tudi postave zahtevajo to. Po členu 19. temeljnih postav od 21. decembra 1867, broj 142 državnega zakonika, in po § 6 državnih šolskih postav od 2. maja 1883 imamo tudi Slovenci pravico zahtevati, da se uvede v naše šole **slovenski** jezik. Zategadelj predlagam, da slarni občinski odbor sklene:

1. naj se odpošlje pritožba na c. kr. ministerstvo za uk in bogočastje proti učnemu načrtu za ljudske šole, ki ga je izdal visoki c. kr. deželni šolski svet za Koroško dné 2. avgusta l. 1875, števil. 1249, in da se visoko c. kr. ministerstvo prosi, da razveljavi omenjeno naredbo visokega c. kr. deželnega šolskega sveta in vse druge ukaze iste oblasti, s katerimi se nam vsiljuje nemški jezik ne le kot učni predmet, temveč celó kot poučni jezik; nadalje se naj prosi, da uredi visoko c. kr. ministerstvo naše šole tako, da se bodo otroci v prvih **treh** letih poučevali le **slovenski** in na podlagi **slovenskih** učnih knjig; od četrtega šolskega leta pa se naj zraven slovenščine poučuje tudi nemščina kot učni predmet, tako, da se bodo otroci gledé pouka v jezikih **slovensko** in **nemško** dobro brati in to, kar berejo, tudi razumeti, in dobro pisati naučili.

2. Nadalje predlagam, da se dá gospodu dr., odvetniku v, (imenuje se)

pooblastilo, da bode v imenu našega občinskega odbora napravil pritožbo na državno sodišče, ako bi visoko c. k. ministerstvo za uk in bogočastje zavrglo našo pritožbo.

(Ako še kateri drugi izmed gospodov občinskih odbornikov kaj omeni, naj se tudi vsprejme v zapisnik).

Občinski predstojnik (župan) dá omenjena dva predloga na glasovanje; oba predloga se sprejmeta z vsemi glasovi proti glasom . . . (naj se navedejo imena tistih odbornikov, ki so morebiti glasovali proti.)

(Podpisi:)

Ta zapisnik podpiše občinski predstojnik in vsi odborniki, ki so bili pri seji. — Ako kateri izmed odbornikov pisati ne zna, naj se podkriža, a poleg njegovega imena se morate podpisati dve priči; postavim:

+ *Anton Jezernik po Janezu Krautu,*
imenopiscu in priči;

Franc Logar, priča.

Ta zapisnik naj se dobro hrani. Ako ima občinski odbor posebno knjigo, v katero se zapisujejo zapisniki sej, naj se tudi ta zapisnik v to knjigo prepiše.

3. Pritožba na visoko c. kralj. ministerstvo se glasi.*)

*) Ta pritožba se piše na bel papir navadne velikosti.

Kolek
50 kr.

*Visoko c. kr. ministerstvo za uk
in bogočastje!*

Občina (slovensko in nemško ime) v okraju . . . (slovensko in nemško ime) vzdržuje sledeče šole: eno- (dva-, tri-) razredno šolo v . . . nemško in slovensko ime), eno- (dva-, tri-) razredno šolo v . . . V navedenih šolah pa je v prvi . . . slovenskih in le . . . neslovenskih otrok, v drugi . . . slovenskih in le . . . neslovenskih otrok (itd.). Večina prebivalcev naše občine in večina šolo obiskujočih otrok je **slovenska**. Šole pa so skoro popolnoma nemške. V učnem načrtu za ljudske šole, ki ga je izdal visoki c. kr. deželni šolski svet za Koroško dné 2. avgusta 1875, šte. 1249, **slovenski jezik** ni niti vsprejet med učne predmete, ampak je le **nemški jezik** kot učni jezik vpeljan. Edino, kar se slovenščini dovoljuje, je to, da se smejo v začetku reči, katere otroci okoli sebe vidijo, imenovati tudi v slovenskem jeziku. Izmej . . . učiteljev, ki na navedenih šolah poučujejo, znajo le . . . slovenski, drugi pa niti zmožni niso jezika svojih učencev. Učne knjige so razun „slovensko-nemškega Abecednika“ in „katekizma“ vse **nemške**.

Po členu 19. temeljnih postav od dné 21. decembra l. 1867, šte. 142 drž. zak., in po § 6 drž. šolskih postav od 2. maja l. 1883 imamo pravico zahtevati, da se uvede v navedene šole **slovenski jezik** kot **učni jezik**, ki ima po § 51 šolskih naredb visokega c. kr. ministerstva za uk in bogočastje od dné 20. avgusta l. 1870, šte. 7648, biti

materini jezik. Podpisani občinski odbor sklenil je torej v svoji seji dné . . . l. 1889, da vloži zoper omenjeno naredbo visok. c. kr. deželnega šolskega sveta za Koroško od dné 2. avgusta leta 1875, števil 1249, in zoper vse ukaze iste oblasti, s katerimi se nam vsiljuje nemški jezik,

pritožbo

ter prosi kot postavni zastopnik onih, ki vzdržujejo navedene šole in pošiljajo svoje otroke vanje:

Visoko c. kr. ministerstvo za uk in bogočastje naj blagovoli razveljaviti navedeni ukaz visokega c. kr. deželnega šolskega sveta za Koroško od dné 2. avgusta l. 1875, števil 1249, ter vse druge ukaze, s katerimi se nam vsiljuje pouk v nemškem jeziku, ter naj zapové, da se imajo urediti šole: eno- (dva-, tri-) razredna šola v . . ., eno- (dva-, tri-) razredna šola v . . . tako, da se bodo učenci v prvih **treh** letih poučevali le **slovenski** in na podlagi **slovenskih** učnih knjig; od **četrtega** šolskega leta pa se naj uči zraven slovenščine tudi nemščina kot učni predmet, tako, da se bodo otroci gledé pouka v jezikih slovensko in nemško dobro brati in to, kar berejo, tudi razumeti in dobro pisati naučili, ter da stopi ta ukaz visokega c. kr. ministerstva takoj v veljavo.

Občinski odbor v dné . . . 1889, vsled sklepa odborove seje od dné . . . 1889.

(Pečat.)

I. I., župan.

(Zunaj [rubrum] se piše:)

*Visoko c. kr. ministerstvo
za uk in bogočastje!*

na

Dunaju.

Pritožba

*občinskega odbora v . . . ,
okraj . . . , zoper naredbo
visokega c. kr. deželnega
šolskega sveta za Ko-
roško od dne 2. avgusta
l. 1875, štev. 1249.*

4. Pooblastilo za dr. ,
odvetnika v

Pridejani ste tudi dve pooblastili za gospoda
dr. , odvetnika v Podpis na teh
pooblastilih naj se tako-le naredi:

Občinski odbor v . . . dne . . . l. 1889,
vsled sklepa odborove seje dne . . . l. 1889.

(Pečat.)

I. I., župan.

5. Komu naj se pošlje pritožba?

Pritožba (brez pooblastil) naj se odpošlje v priporočenem (rekomandovanem) pismu ali naravnost na Dunaj z naslovom:

An das

hohe k. k. Ministerium für Cultus und Unterricht
in

Wien.

ali pa s pooblastili vred dr. v
da ta gospod pritožbo še enkrat pregleda in ministerstvu odpošlje.

B. **Kako naj postopajo posamezni kmetje.**

Jeden kmet napiše ali si dá napisati sledečo pritožbo:

Kolek
50 kr.

***Visoko c. kr. ministerstvo za uk
in bogočastje!***

*Župnija (fara) . . . (slovensko in nemško ime),
ki spada pod občino . . . (slovensko in nemško ime),
ima skoro same slovenske prebivalce. Šolo v tej žup-
niji obiskuje . . . otrok; med njimi je . . . slo-
venskih in le . . . neslovenskih.*

*Večina prebivalcev naše župnije in večina našo
šolo obiskujočih otrok je torej **slovenska**. Šola
v . . . pa je skoro popolnoma nemška. V učnem
načrtu za ljudske šole, ki ga je izdal visoki c. kr.*

deželni šolski svet za Koroško dné 2. avgusta leta 1875, šte. 1249, slovenski jezik ni niti vsprejet med učne predmete, ampak je le **nemški** jezik kot učni jezik vpeljan. Edino, kar se slovenščini dovoljuje, je to, da se smejo v začetku reči, katere otroci okoli sebe vidijo, imenovati tudi v slovenskem jeziku. Izmeje . . . učiteljev, ki na navedeni šoli poučujejo, znajo slovenski le . . ., drugi pa niti zmožni niso jezika svojih učencev. Učne knjige so razun „slovensko-nemškega Abecednika“ in „katekizma“ vse **nemške**.

Po členu 19 temeljnih postav od dné 21. dec. leta 1867, šte. 142 drž. zak., in po § 6 državnih šolskih postav od 2. maja l. 1883 imamo pravico zahtevati, da se uvede v našo šolo **slovenski** jezik kot **učni** jezik, ki ima po § 51 šolskih naredb visokega c. kr. ministerstva za uk in bogočastje od dné 20. avgusta l. 1870, šte. 7648, biti materini jezik.

Vlagamo torej zoper omenjeno naredbo visokega c. kr. deželnega šolskega sveta za Koroško od dné 2. avgusta l. 1875, šte. 1249, in zoper vse ukaze iste oblasti, s katerimi se nam vsiljuje nemški jezik,

pritožbo

ter prosimo kot vzdrževalci omenjene šole in kot očetje in varuhi to šolo obiskujočih otrok :

Visoko c. kr. ministerstvo za uk in bogočastje naj blagovoli razveljaviti navedeni ukaz visokega c. kr. deželnega šolskega sveta za Koroško od dné 2. avgusta l. 1875, šte. 1249, in vse druge ukaze iste oblasti, s katerimi se nam vsiljuje pouk v nemškem jeziku, ter naj zapové, da se ima šola

v . . . urediti tako, da se bodo učenci v prvih **treh** letih učili le **slovenski** in na podlagi **slovenskih** učnih knjig; od četrtega šolskega leta pa se naj uči zraven slovenščine tudi nemščina kot učni predmet, tako, da se bodo otroci gledé pouka v jezikih **slovensko** in nemško dobro brati in to, kar berejo, tudi razumeti in dobro pisati naučili, ter da stopi ta ukaz visokega c. kr. ministerstva takoj v veljavo.

. dné . . . 1889.

(Podpisi:)

I. I., posestnik v I. h. štev. .

I. I., obrtnik.

I. I., kupec.

Zunaj (rubrum):

Visoko c. kr. ministerstvo
za uk in bogočastje

na

Dunaju.

Pritožba

Janeza Lednika, posestnika v . . . (okraj . . . pošta . . .), in drugov zoper naredbo visokega c. kr. deželnega šolskega soveta za Koroško od dné 2. avgusta l. 1875, štev. 1249.

Ko je to lepo prepisano, razloži se posameznim kmetom natanko to, za kar se prosi. Kdor je prepričan, da je to, za kar se prosi, dobro, naj se podpiše. Kdor pisati ne zna, naj se podkriža; a zraven njegovega imena morate se podpisati dve priči; postavim:

Jože Lesjak po Antonu Brglezu,
imenopiscu in priči;

Jakob Fantur, priča.

Ob jednom naj se ravno tako podpišete dve pooblastili za dr., odvetnika v, da bo napravil pritožbo na državno sodišče, ako bi visoko c. kr. ministerstvo zavrglo pritožbo podpisanih kmetov.

Komu naj se pošlje pritožba?

Pritožba brez pooblastil naj se odpošlje v priporočenem (rekomandovanem) pismu ali naravnost na Dunaj z naslovom:

An das

hohe k. k. Ministerium für Cultus und Unterricht
in

Wien.

ali pa s pooblastili vred dr. v , da ta gospod pritožbo še enkrat pregleda in visokemu ministerstvu odpošlje.

Kdo naj pritožbo podpiše?

Podpišejo naj se le značajni kmetje, ki bodo ostali pri svojem prepričanju tudi tedaj, ko bi jih prišel Bog vé kakó velik gospod pregovarjat, in ki bodo vsakemu rekli: Mi ostanemo pri tem, kar smo podpisali, ker smo prepričani, da je le-to dobro in koristno za nas in našo šolsko mladino.

**„Trd bodi, neizprósen, mož jeklén,
Kedar braniti je častí in pravde —
Naródu in jeziku svojemu!“**

